

Márk evangéliuma

Lekció: 4Móz. 11.4-35

Textus: Mk. 9.38-41

2011. febr. 20.

Gazdagrét

Elitizmus? (A tanítványság buktatói 2.)

Nem tudom, éreztél-e már úgy, hogy azt hitted, valamit nagyon jól tettél, büszke voltál magadra, lelkesen jelentetted a főnöknek, a házastársnak, a barátoknak várva az elismerő szavakat (miután persze magadat képzeletben már hátba is veregetted), amikor a dolog számodra teljesen meglepően és váratlanul visszafelé sült el. Hideg zuhany... „*Mester, láttunk valakit, aki a te nevedben űz ki ördögöket, és eltiltottuk, mert nem követett minket.*” – Szegény János... Milyen lelkes és elégedett lehetett, csak sajnos melléfogott.

A tanítványság, azaz Jézus követése, második nagy kihívásáról szól a mai szakasz. Az elmúlt alkalommal a versengésről adott Jézus leckét az általa választottaknak, ma pedig a szűkkeblűség, a kizárólagosság, az elitizmus magabiztos elvakultságáról rántja le a leplet. Lássuk hát, hogy mi ez a veszélyes kór, ami Jézus követőit (is) fenyegeti; miért fontos és aktuális ez a kérdés számunkra ma; valamint hogyan szabadulhatunk tőle, mire hív Jézus ezzel kapcsolatban?

I. A helyzet feltárása: mi az elitizmus és mi Jézus válasza?

„*Mester, láttunk valakit, aki a te nevedben űz ki ördögöket, és eltiltottuk, mert nem követett minket.*” Elvégre mi vagyunk a hivatalosok, vagy nem? Hiszen, Jézus, bennünket erre választottál ki (olvastuk: Mk. 3.15), bennünket külön felhatalmaztál és kiküldtél a gonosz lelkek kiűzésére (láthatjuk: Mk. 6.7). Ez a mi feladatunk, sőt, a mi kiváltságunk, mi vagyunk azok, akik veled járunk és akik ezt tőled kaptuk. Ezt a névtelen idegent pedig nem ismerjük. És mégis használja a te nevedet, amit jogszerűen – és ezt mindenkinek tudnia kell!- csak mi használhatnánk. Ez az ember nem követ *minket*, Mester... eltiltottuk hát a további szolgálattól. Mintha azt mondanák, ha minket követne, még használhatná is Jézus nevét. Mintha azt gondolnák, azzal, amit Jézustól kaptak, letéteményesei lettek Jézus nevének, rendelkeznek vele, és ők döntenek, hogy kinek mire van felhatalmazása Jézus nevében. Egészen felháborodnak, hogy más is mer Jézus nevében ördögöket űzni, úgy tűnik ráadásul, hogy eredményesen, miközben ők nem is olyan régen óriási kudarcot vallottak, amikor nem tudták kiűzni a néma lelket egy fiúból (Mk. 9.14-29 – ezt nem olvasták...). De az elitizmust nem az eredményesség érdekli, nem az, hogy Isten Országa növekszik és terjed, csak a saját fontossága. Annyira, hogy összekeverik Jézus követését azzal, hogy őket követi-e valaki. Sőt, összetévesztik magukat Jézussal – hiszen önmagukat, saját tapasztalataikat azonosították Jézussal: aki minket nem követ, téged sem követhet, aki hozzánk nem tartozik, hozzád sem tartozhat, tehát eltiltottuk őt.

Ijesztő látlelet a tanítványokról, de ne forduljunk el, hanem nézzünk bele a tükörbe! Ez ugyanannak az énközpontú, versengő lelkületnek a megnyilvánulása, amivel korábban találkoztunk („Ki a nagyobb?”). Azt kell mondanunk, hogy miközben sok bűn és botrány övezte Jézus követőit az keresztény egyház kétezere éves története során, az egyik legfájdalmasabb éppen ez. Viták, szakadások, kiátkozások a keresztény egyházon belül, Krisztus testét megszagatva. Irigység, féltékenység és versengés, hogy ki az igazán jézusi, és ki nem. Klikkek és szekták, nyilatkozatok és zsinatok, ítéletek és eltiltások. Ez része a történetünknek, sőt, sajnos gyakran a jelenünknek is, amint része volt a tanítványok életének.

Mégis, mielőtt valakit ez abban erősítene meg, hogy éppen ezt gondolta a kereszténységről, ill. éppen ez az, ami hiteltelenné teszi előtte a Jézusba vetett hitet, hadd jegyezze meg valamit. Tudniillik olcsó dolog lenne azt állítani, hogy a kereszténység hordozza magában ezt az elitista lelkületet – és erre legalább két érve van. Az egyik, hogy képmutató, aki azt állítja, hogy ez a gyakran elitista, a másikat kizáró hozzáállás a kereszténység sajátja, hiszen minden ember sajátja. Nem a kereszténység hozza magával, hanem az ember igazi természete, megromlott szíve, ami klikkeket épít már az óvodában, hogy majd ezt folytassa élete minden napján. Pártoskodik, fontoskodik, bennfenteskedik, rivalizál, féltékenykedik. Keresztény és ateista, muszlim és hindu, New Age-es és zsidó... Ami nem menti Jézus tanítványait, mint ahogy nem ment bennünket sem, akik őt követjük. De a valós képhez ez hozzátartozik.

A másik érv amellet, hogy a kereszténységnek nem sajátja a klikkesedés, a kiszorítósi, éppen Jézus válasza János lelkes bejelentésére: „*Ne tiltsátok el, mert nincs senki, aki csodát tesz az én nevemben, és ugyanakkor gyalázni tudna engem, mert aki nincs ellenünk, az mellettünk van.*” Jézus talán sokaknak meglepően nyitott és ökumenikus ezen a ponton. A magyarázat nem az, hogy ismerte az ismeretlen ördögűzöt, és titokban felhatalmazta volna. Nem tudjuk, hogy az illetőnek milyen ismerete volt Jézusról. Abban a korban voltak vándorló ördögűzők, akik mindent bedobtak a gyógyulás érdekében, és feltehetően így kezdte el ez az ember használni Jézus nevét. Jézus szavai nem az illető hitéről mondanak bármit is, hanem a tanítványok szüklátókörségére válaszolnak. Eljűk tesz egy tesztet: ha valaki az ő nevében tesz csodát, az nem gyalázza őt. Aki nincs a mi táborunkban, de Jézus nevében jót tesz, az nem ellenség. Sőt, „*aki inni ad nektek egy pohár vizet az én nevemben, mivel a Krisztuséi vagytok ... nem marad el a jutalma.*” Aki nincs ellenünk, az velünk van, mondja Jézus akkor, amikor erről az idegenről hall. Az Isten Országa nyitott és sokkal hatalmasabb, mint akár a Jézus által választott tizenkettő csoportja. (Szükséges megjegyezni, hogy amikor Jézus éppen ellenkező értelmű kijelentést tesz – „*aki nincs velem, ellenem van*” – akkor nem egy támogató kívülállóval áll szemben, hanem az őt ördögi erők használatával vádoló ellenségekkel!, vö. Mt. 12.30. Amikor valakinek döntenie kell, hogy Jézus mellett vagy ellene foglal állást, akkor ez utóbbi állítás igaz.) Mi ennek az aktualitása számunkra ma?

II. A helyzet aktualitása: miért fontos ez ma?

Két szempontból kívánom az elitizmus kérdését magunk elé állítani és megvilágítani. Az egyik, amint mi viszonyulunk más keresztényekhez, a másik szempont pedig a nem-keresztényekhez való hozzáállás.

Az egyik kommentátor találóan fogalmaz: „*A klikkesedés, amely oly könnyen befolyásolja a küldetéstudattal bíró csoportokat, azon világi értékek közé tartozik, amelyeknek Isten Országá nevében ellen kell szegülni.*” (R.T. France, *The Gospel of Mark*, 378) A szerző világosan látja, hogy éppen azok a közösségek hajlamosak az elitizmusra, amelyek tagjai meg vannak győződve arról, hogy valami alapvetően fontos és meghatározó történt velük, ill. valami csodálatos és hatalmas ügy részeseivé lettek. Már pedig, Istennek hála, éppen ez az, ami jellemzi gyülekezetünket. Számosan élték át az elmúlt években, hogy Jézus Krisztus valami egészen újat kezdett az életükben. Találkoztatok vele, befogadtátok őt, megtértetek, új életet kaptatok, és egy új közösség részeként, új küldetéstudattal élitek az életet. A gyülekezet folyamatosan veszi Isten áldásait, és azt éljük meg, hogy az Úr növekedést ad, megújít, vezet. Hisszük, hogy küldetésünk van, és látásunk is van arról, merre szeretne az Úr továbbvezetni bennünket. Építkezésre készülünk, esti istentiszteletet vezetünk be, mert hisszük, hogy az evangélium életeteket változtat meg, közösségeket formál, és hatással van a világra, amelyben élünk. És tudjátok, hogy mindezek közepette mi a nagy kísértés? Hol vagyunk sebezhetőek? Hol bukhatunk el, mint egyének, és mint közösség? Éppen ott, ahol a tanítványok: azt gondoljuk, hogy Jézus csak itt és csak így munkálkodik. És amikor egy tradicionálisabb református gyülekezetről hallasz, azt gondold, ott nem „annyira” munkálkodik Jézus. Amikor arról hallasz, hogy valaki hogyan találkozott Jézussal, és az egészen más, mint a te tapasztalatod, az jár a fejedben, hogy azért csak Gazdagrétre kellene jönnie, hogy igazán „rendben legyen”. Amikor abban kezdünk tetszelegni és büszkélkedni, hogy milyen jó a gyülekezet, és ez a lelkiület felszámolja az igazi, őszinte és mély hálát azért, hogy Isten ilyen kegyelmes hozzánk, akik méltatlanok vagyunk erre, akkor az elitizmus foglyai lettünk, és elindultunk a szakadás, a széthúzás, a kritika, a halál útján...

Mindezen túl is milyen fájdalmasan református bűn, hogy a katolikusokat sokan elintézik azzal, hogy „pávisták”, a kiségyházakat meg azzal, hogy „szektások”. Milyen gyorsan kimondjuk az ítéleteket azokról, akik nem a „mi csapatunkban” követik Jézust, akiknek a mieinktől eltérő gyakorlatuk és tanításaik vannak. Higgyük el, ez a város elég nagy ahhoz, hogy Jézusnak sokféle munkája legyen benne jelen – áldjuk testvéreinket, ne tiltsuk!

Tekintsünk az ismeretlen ördögűzőre egy másik szempontból is, amikor a maga ismeretlenségében nem a tőlünk különböző keresztényeket, hanem más vallású vagy éppen magukat nem vallásosnak mondó embereket testesít meg. Tudniillik felvetődik a kérdés, hogy mit jelent, hogy ő Jézus nevében tesz csodát – azaz hol az a határ, aminek alapján valakiről kimondhatjuk, hogy „velünk van.” Ha Jézus sokkal nyitottabb, megengedőbb, mint a tanítványok, van-e ennek határa, és ha igen, hol? Beszélhetünk-e olyan „anonim keresztényekről”, akik bár nem ismerik Jézust, más vallás követőiként, a maguk módján vallásosként, vagy éppen nem vallásosként jót tesznek, és ennek alapján az „aki nincs ellenünk, velünk van” értelmében üdvösségük van? Éppen ezért pedig, amint e gondolatmenet képviselői

tartják, nincs is szükség arra, hogy ők megtérjenek Jézushoz, hiszen pusztán a jó cselekedeteik által már „vele vannak.” Ma, a pluralizmus világában igen népszerű ez a felfogás, ami ennek a textusnak az alapján is felvetődhet.

Ezzel együtt, amikor arról beszélünk, hogy egyedül Jézus Krisztusban van üdvösség, a leggyakoribb azonnal és elsőként felmerülő kérdés az, hogy akkor mi lesz más vallások követőivel, azokkal, akik nem hallottak Jézus Krisztusról. Vajon az, hogy azt állítjuk a Biblia szavaival, hogy nincsen más névben üdvösség, csak Jézus Krisztusban, azt jelenti, hogy mindenki, aki nem keresztény Isten számára örökre elveszett? Sokan azért tartják nehéznek elfogadni Jézus egyedülálló voltát, mert éppen ez utóbbit tarthatatlannak vélik - jogosan. Alapvetően három pozíció létezik a kérdésben. Az egyik a szigorú kizárólagosságé, amely szerint a fenti kérdésre a válasz: igen. Egy másik válasz a pluralizmusé és relativizmusé, amely azt képviseli, hogy Jézusra a keresztény vagy nyugati kultúrkörben van szükség, de egy hindunak, buddhistának nincs szüksége rá az üdvösséghez. Az első azt mondaná, hogy az ismeretlen ördögűző, aki Jézus nevében szolgált, ismerte Jézust és hitt benne teljes szívvel. A második megközelítés híve átsiklik az „én nevemben” jézusi kitétele felett; neki elég, hogy jót tett. David Bosch rámutat arra, hogy a *kényelmes kizárólagosság* és az *önkényes pluralizmus* közös tulajdonsága, hogy mindkét modell túl kerek, túl jól működik, amelyek alapján végül mindenki megtalálja a helyét. „*Sehol egy elvarratlan szál, sehol egy kis hely valami meglepetésnek, megoldatlan titoknak.*” (Pradigmaváltások a misszió teológiájában, 441) Talán éppen ez mutatja, hogy ezek a modellek túllépnek a Szentírás igazságán, és az emberi értelem bizonyosságát keresik.

A harmadik megközelítést Lesslie Newbigin úgy mutatja be, mint amelyben gondolkodásunk két ellentétes pólus között zajlik: „*A Golgota Isten végtelen szeretetének megnyilatkozása, s ugyanakkor a bűn borzalmas sötétségének leleplezése ...[gondolkodásunknak] Isten csodálatos kegyelme és a világ megdöbbenő bűne közti mágneses térben kell zajlania.*” (Evangélium a pluralista világban, 207) Ebben az erőterben élni, írja, egyszerre megterhelő és mégis megerősítő. Együtt kell tartani, hogy „*egyszerre vagyunk Isten ellenségei és Isten szeretett gyermekei.*” De a feszültséget csökkenteni akarjuk, ezért elindulunk, hogy egyik vagy másik pólustól távolabb húzódjunk. Elindulunk Isten szeretete felé: nem lehet, hogy bárki is elveszen; nem lehet az ember ennyire gonosz, biztos mindenkinek úgy lesz jó, ahogy van. Nem kell Jézushoz hívni az embereket. Vagy elindulunk a másik irányba: a bűn annyira szörnyű valóság, és abból csak Krisztus kegyelme szabadíthat meg, és aki ezzel így nem találkozik, az biztos elvész. Ezzel szemben az evangéliumi álláspont, hogy mindenkinek tartozunk Jézus Krisztus tanúi lenni, miközben az üdvösség kérdése nem a mi kezünkben van, hiszen ezt egyedül Istennek áll jogában eldönteni, akinek kegyelme túlmutat minden mi megértésünkön. „*Az üdvösségnek nem mutathatunk egyéb útjára, mint Jézus Krisztusra; ugyanakkor nem korlátozhatjuk Isten üdvözítő hatalmát. ... Elfogadjuk ezt a feszültséget, és nem törekszünk arra, hogy feloldjuk*” – idézi Bosch (446).

III. A helyzet alkalmazása: mire hív Jézus?

Összefoglalásul és befejezésül tegyük fel a kérdést: milyen konkrét lépésekre hív Jézus bennünket az elitizmussal kapcsolatban? Hogyan lehetünk hűségesebb és hitelesebb tanítványok?

Vizsgáljuk meg szívünket, beszédünket é cselekedeteinket: miben hív Jézus bűnbánatra és megtérésre? Vajon megszorítottuk-e Isten Szentlelkét azáltal, ahogy akár más felekezetű keresztényekhez viszonyultunk, akár saját gyülekezeti testvéreinkhez fordultunk? Milyen ítéleteket hordozunk a szívünkben arról, hogy kinek kellene szolgálni és kinek nem kellene? Tekints úgy Jézusban testvéreidre, mint akikért ugyanúgy meghalt, mint érted, és mint akiknek ugyanúgy adta Szentlelkét, mint teneked.

Ugyanennek van egy másik oldala is, amellyel szintén szembe kell nézni az érintetteknek. Tudniillik nem csak abban szólít meg ez az ige, hogy ne „tiltsunk le”, „írjunk le” más keresztényeket, hanem abban is, amikor velünk tették ezt meg mások. A keresztény gyülekezetben szerzett sebek a legfájdalmasabbak közül valók, hiszen azoktól kaptuk, akiktől a legkevésbé vártuk. Többen vannak, akik más gyülekezetekből kényszerültek eljönni, ami mögött az húzódott meg, hogy valamiért „eltiltottak”. Hiteltelennek nyilvánították a szolgálatod, a személyed, megvonták a bizalmat, sőt, szélsőséges esetben lehet, hogy azt mondták, a gonosztól való vagy. Fontos, hogy sebzettségeddel, megbántottságoddal, esetleges gyűlöleteddel Jézus elé jöjj, akinek jelenlétében megbocsátasz, bocsánatot kérsz, hogy így léphess előbbre a gyógyulás útján.

Végül, hogyan szabadulhatunk meg elitista hozzáállásunktól? Csak Jézus Krisztus által. Csak benne és általa lehetsz egyszerre alázatos és mégis hihetetlenül bátor. Benne lehetsz teljesen elkötelezett saját meggyőződésed, hited iránt, és ugyanakkor végtelenül nyitott és előzékeny a másik ember iránt. Mégpedig azért, mert Krisztusban az érted önmagát odaadó, keresztre feszített Istent imádod. Ha ezzel a Jézussal teljeseadsz be, ha ebben a Jézusban maradsz meg, ha ez a Jézus formálja képzeleted, szíved indulatait, gondolkodásod és tetteid, akkor úgy élsz teljes bizonyosságban és biztonságban, hogy nem kell másokat leírnod. Egyszerre vagy alázatos és bátor. Az evangélium által úgy erősödhetsz meg identitásodban, hogy közben teljes szabadságot és nyitottságot találsz, hiszen tudod, hogy az a Jézus, akit szeretett téged, sokkal hatalmasabb, sokkal nagyobb, sokkal több, mint amennyire te bármikor is megismerted őt. Így jöjjünk most elé, szegezzük rá tekintetünket, és imádjuk őt! ÁMEN!